

В. І. Луговий, О. М. Слюсаренко, Ж. В. Таланова. Ідентифікація складу і структури компетентностей – ключова умова підвищення ефективності викладання у вищій школі / В. І. Луговий, О. М. Слюсаренко, Ж. В. Таланова // Психолого-педагогічні засади проектування інноваційних технологій викладання у вищій школі : монографія / [авт. кол.: В. Луговий, М. Левшин, О. Бондаренко та ін. ; за заг. ред. В. П. Андрущенко, В. І. Лугового]. – К., 2011. – Розд. 1, [підрозд. 1.4]. – С. 48–63. – Бібліогр.: 11 назв.

Стаття викладена в авторській редакції (на момент подання до друку)

УДК 378 (1-87)

1.3. ІДЕНТИФІКАЦІЯ СКЛАДУ І СТРУКТУРИ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ – КЛЮЧОВА УМОВА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

В.І. Луговий, О.М. Слюсаренко, Ж.В. Таланова

У підрозділі здійснено деталізований аналіз і системне узагальнення диференціальних складових 8-ми вибраних (з 30-ти) інтегральних загальних компетентностей за проектом Тюнінг. Показано, що кількість диференціальних складових для окремих інтегральних компетентностей у середньому становить 8, а визначальних (домінуючих) – 7. Конкретизовано переліки визначальних складових для кожного з 8-ми випадків вибраних загальних компетентностей. Ці переліки в цілому принципово відрізняються між собою, що свідчить про канонічний (ортогональний, сутнісно відмінний) характер розглянутих інтегральних загальних компетентностей.

Ключові слова: компетентності, загальні компетентності, диференціальні складові інтегральних компетентностей, навчальні результати, результатний підхід в освіті, проект Тюнінг.

В подразделе осуществлено детализированный анализ и системное обобщение дифференциальных составляющих 8-ми избранных (из 30-ти) интегральных общих компетентностей по проекту Тюнинг. Показано, что

количество дифференциальных составляющих для отдельных интегральных компетентностей в среднем равняется 8, а определяющих (доминирующих) – 7. Конкретизировано перечни определяющих составляющих для каждого из 8-ми случаев избранных общих компетентностей. Эти перечни в целом принципиально различаются между собой, что свидетельствует о каноническом (ортогональном, сущностно отличном) характере рассмотренных интегральных общих компетентностей.

Ключевые слова: компетентности, общие компетентности, дифференциальные составляющие интегральных компетентностей, учебные результаты, результатный подход в образовании, проект Тюнинг.

Detail analysis and system synthesis of differential components for eight selected (from 30) integral general competences according to Tuning project is realized in the subsection. It is presented that number of differential components for separate integral competences is 8 on average, and determinative (dominative) – 7. Determinative components lists for each of 8 cases of integral general competences are defined. These lists distinguish one from the other on principle, that testifies to canonical (orthogonal, essential different) nature of examined integral general competences.

Key words: competences, general competences, differential components of integral competences, learning outcomes, result-oriented approach in education, Tuning project.

За проектом Тюнінг Європейської Комісії («Настроювання освітніх структур в Європі»), що виконується з 2000 р., запроваджується результатна парадигма освіти. В її основі – імперативність навчального результату (результату освіти), який визначається в термінах компетентностей і виступає системоутворюючим фактором: йому підпорядковуються відповідні методи викладання та способи оцінювання успішності студентів. Відтак, важливим є

ідентифікація складу та структури компетентностей, що формуються в освіті [1–11]. За своїми змістом і роллю компетентності за проектом поділяють на загальні (ключові) і специфічні (предметні) [11].

У межах проекту емпіричним шляхом визначено перелік загальних компетентностей, властивих різним предметним галузям освіти, який містить 30 інструментальних, міжособистісних та системних компетентностей [11, с. 31–32]. Ці компетентності наведено в *табл. 1*.

Таблиця 1

Склад і структура загальних компетентностей за проектом Тьюнінг

№	Загальні компетентності		
	<i>Інструментальні (10)</i>	<i>Міжособистісні (8)</i>	<i>Системні (12)</i>
1.	Здатність до аналізу і синтезу	Здатність до критики і самокритики	Здатність до застосування знань на практиці
2.	Здатність до організації та планування	Робота в команді	Дослідницькі уміння
3.	Базові загальні знання	Міжособистісні уміння	Здатність до навчання
4.	Грунтовні базові професійні знання	Здатність працювати в міждисциплінарній команді	Здатність адаптуватися до нових ситуацій
5.	Усна і письмова комунікація рідною мовою	Здатність спілкуватися з експертами інших галузей	Здатність породжувати нові ідеї (креативність)
6.	Знання другої мови	Прийняття різноманіття та багатокультурності	Лідерство
7.	Базові комп'ютерні уміння	Здатність працювати в міжнародному середовищі	Розуміння культур і звичаїв інших країн
8.	Уміння управляти інформацією	Прибічність етичним цінностям	Здатність працювати самостійно
9.	Розв'язання проблем		Розроблення та управління проектами
10.	Прийняття рішень		Ініціативність і підприємницький дух
11.			Турбота про якість
12.			Прагнення до успіху

Для 8-ми (з 30-ти) вибраних інтегральних компетентностей у проекті здійснена спроба назвати деталізовані (диференціальні) складові кожної з цих

компетентностей з метою їх практичної реалізації [11, с. 101–118]. Для аналізу вибрано такі 8-м компетентностей:

а) з 10-ти інструментальних

- здатність до аналізу і синтезу;
- базові загальні знання в навчальній галузі;
- базові комп'ютерні уміння;
- уміння управляти інформацією;

б) з 8-ми міжособистісних

- міжособистісні уміння;

в) з 12-ти системних

- здатність до застосування знань на практиці;
- дослідницькі уміння;
- здатність працювати самостійно.

У цьому підрозділі узагальнено окремі складові загальних компетентностей. Усього розглянуто 141 із згаданих у проекті складових для 8-ми загальних компетентностей [11, с. 101–118]. Це дало змогу виділити 63 узагальнені диференціальні складові для 8-ми інтегральних загальних компетентностей – у середньому 8 диференціальних на одну інтегральну з діапазоном (розкидом) кількості від 5 до 13 залежно від компетентності. Нижче показано, що в переліках складових не всі з них вносять вагомий вклад. Відтак кількість актуальних складових для кожної з інтегральних компетентностей можна в першому наближенні скоротити, залишивши лише ті з них, чий внесок перевищує 5 %, тобто диференціальні складові, які в сукупності є визначальними (домінуючими).

У *табл. 2–9* наведено узагальнені диференціальні складові, що впливають з первинних даних проекту Тьюнінг, кожної з 8-ми вищезгаданих інтегральних загальних компетентностей.

**Узагальнені диференціальні складові
інтегральної здатності до аналізу і синтезу**

№	Зазначені за проектом Тюнінг окремі складові інтегральної здатності до аналізу і синтезу	Узагальнені диференціальні складові інтегральної здатності до аналізу і синтезу (щодо опрацювання інформації)	Частка (за частотою згадування) і рейтингове місце диференціальної складової інтегральної компетентності
1	2	3	4
1.	Здатність описувати; описувати; розглядати; спроможність описувати	Описувати (4)	4 (7,5 %), 5–7 місця
2.	Думати; здатність до рефлексії; інтерпретувати; інтерпретувати та ідентифікувати основні проблеми; розуміти (2); розуміти інформацію, що збирається	Розуміти (7)	7 (13,2 %), 2 місце
3.	Аналітичні компетентності; розділяти на частини; спроможність аналізувати	Аналізувати (3)	3 (5,7 %), 8–9 місця
4.	Використовувати інструменти для пошуку альтернативних шляхів; застосовувати; комбінувати; не лише відтворювати; рішати; розробляти нові підходи до розв'язання проблем	Розробляти (6)	6 (11,3 %), 3–4 місця
5.	Вибирати; виділення ключових положень; виділяти основні питання; правильно визначити питання або проблему дослідження	Вибирати (4)	4 (7,5 %), 5–7 місця
6.	Застосування основних припущень відповідної предметної області; поміщати в контекст; урахувати	Ураховувати (3)	3 (5,7 %), 8–9 місця
7.	Зіставляти теорію і практику; поєднувати теорію і практику	Перевіряти (2)	2 (3,8 %), 10–13 місця
8.	Критично оцінювати; логічно оцінювати отримані дані; оцінювати; оцінювати інформацію, що збирається; порівнювати; протиставляти; розрізняти; співвідносити	Оцінювати (8)	8 (15,1 %), 1 місце
9.	Організовувати інформацію; працювати з інформацією	Систематизувати (2)	2 (3,8 %), 10–13 місця
10.	Досліджувати; розвивати об'єктивність	Досліджувати (2)	2 (3,8 %), 10–13 місця
11.	Винесення висновків і формулювання рекомендацій; резюмувати; робити висновки; спроможність синтезувати; узагальнювати; формулювати	Узагальнювати (6)	6 (11,3 %), 3–4 місця

Закінчення табл. 2.

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
12.	Аргументувати; логічно мислити (2), раціонально мислити	Аргументувати (4)	4 (7,5 %), 5–7 міся
13.	Передбачати; прогнозувати	Прогнозувати (2)	2 (3,8 %), 10–13 міся

На *рис. 1* показана вага узагальнених диференціальних компетентностей у порівнянні. Як видно з *рис. 1*, внесок в інтегральну здатність до аналізу і синтезу кожної з її 13 узагальнених (по 53 наведеним окремим компонентам) диференціальних складових знаходиться в діапазоні від 3,8 до 15,1 %, тобто мінімальний внесок відрізняється від максимального в 4 рази. Перші чотири (31 %) за рейтингом складові з діапазоном впливу від 11,3 до 15,1 % становлять за сумарною вагою 50,9 %, перші сім (54 %) з впливовими межами від 7,5 до 15,1 % – 73,4 %, тобто в обох випадках домінують. Якщо ж відкинути чотири останні складові (досліджувати, перевіряти, прогнозувати, систематизувати) з вагою 3,8 % кожна, то розглядуваний перелік скоротиться до 9 (69 %) з сумарною вагою 84,9 %. У практичній освітній діяльності саме таким скороченим переліком можна обмежитися.

Диференціацію другої із згаданого переліку 8-ми загальних компетентностей представлено в *табл. 3*.

Таблиця 3.

Складові базових загальних знань у навчальній галузі

№	Зазначені за проектом Тюнінг окремі складові базових загальних знань у навчальній галузі	Узагальнені складові базових загальних знань у навчальній галузі	Частка (за частотою згадування) і рейтингове місце диференціальної складової інтегральної компетентності
1	2	3	4
1.	Базові загальні предметні знання; базові факти; знання базового рівня з предмету навчання;	Предметні базові знання (3)	3 (20,0 %), 2–3 місця
2.	Пов'язані або необхідні загальні знання	Споріднені або необхідні загальні знання (1)	1 (6,7 %), 4–7 місця
3.	Предметний стиль мислення (2); стиль мислення	Предметний стиль мислення (3)	3 (20,0 %), 2–3 місця

Закінчення табл. 3

1	2	3	4
4.	Інтелектуальні та етичні цінності; предметні цінності, методологічна та етична база; специфіка базового ставлення в предметній області; ставлення; цінності предметної області	Знання про предметні цінності (5)	5 (33,3 %), 1 місяць
5.	Стандарти предметної області	Знання стандартів предметної області (1)	1 (6,7 %), 4–7 місяць
6.	Знання поглядів представників різних шкіл у предметній області	Знання поглядів представників різних шкіл предметної області (1)	1 (6,7 %), 4–7 місяць
7.	Досвід практичного навчання	Досвід практичного навчання (1)	1 (6,7 %), 4–7 місяць

На *рис. 2.* показані в порівнянні результати узагальнення 15 окремих первинних складових відповідної загальної компетентності.

Представлений на *рис. 2* перелік складових можна залишити без змін, оскільки значущість кожної узагальненої диференціальної компетентності перевищує 5 %.

З табл. 4 видно диференціацію третьої з 8-ми вибраних для аналізу загальних компетентностей.

Таблиця 4.

Складові базових комп'ютерних умінь

№	Зазначені за проектом Тюнінг окремі складові базових комп'ютерних умінь	Узагальнені складові базових комп'ютерних умінь	Частка (за частотою згадування) і рейтингове місце диференціальної складової інтегральної компетентності
1.	Бути впевненим у роботі з комп'ютером; впевненість у роботі з комп'ютером	Упевнено працювати з комп'ютером (2)	2 (15,4 %), 2–3 місця
2.	Здатність створювати і зберігати інформацію на будь-яких носіях	Створювати і зберігати інформацію на будь-яких носіях (1)	1 (7,7 %), 1 місце
3.	Користуватися електронною поштою	Користуватися електронною поштою (1)	1 (7,7 %), 2–3 місця
4.	Обчислювати; реєстрація експериментальних даних у комп'ютері та їх оброблення з використанням прикладного програмного забезпечення	Обробляти експериментальні дані на комп'ютері (2)	2 (15,4 %), 4–11 місця
5.	Використання поширених і спеціальних програм для презентацій; підготувати презентацію для інтерактивних занять з використанням різних прикладних програм	Використовувати поширені та спеціальні програми для презентацій (2)	2 (15,4 %), 4–11 місця
6.	Вести пошук в Інтернет; використання онлайн-сайту; оцінювати і доступ до інформації; пошук інших значимих сайтів; вміння пошуку в Інтернет	Вести пошук в Інтернет (5)	5 (38,5 %), 4–11 місця

Рис. 3 показує значущість кожного з узагальнених диференціальних компонентів. Перелік узагальнених (за 13 окремими) диференціальних складових для інтегральної загальної компетентності, що вказана на рис. 3, становить 6 складових і може бути залишений таким без зменшення. Адже вага кожного компонента тут також перевищує 5 %.

У табл. 5 і на рис. 4 представлено склад четвертої з 8-ми розглянутих загальних компетентностей.

Таблиця 5.

Диференціальні складові інтегрального умінь управляти інформацією

№	Значені за проектом Тюнінг окремі складові інтегрального умінь управляти інформацією	Узагальнені диференціальні складові інтегрального умінь управляти інформацією	Частка (за частотою згадування) і рейтингове місце диференціальної складової інтегральної компетентності
1	2	3	4
1.	Знання того, як шукати інформацію в літературі; навички пошуку інформації	Знати як і вміти шукати інформацію (2)	2 (13,3 %), 2–3 місця
2.	Здатність ефективно користуватися бібліотекою; знання того, як користуватися бібліотекою (традиційною або електронною); умінь користуватися бібліотекою	Знати як і вміти користуватися бібліотекою (3)	3 (20,0 %), 1 місце
3.	Знання того, як шукати інформацію в Інтернет; пошук інформації в Інтернет	Знати як і вміти шукати інформацію в Інтернеті (2)	2 (13,3 %), 2–3 місця

Закінчення табл. 5

1	2	3	4
4.	Знання того, як розрізняти первинні та вторинні джерела або літературу	Розрізняти первинні та вторинні інформаційні джерела (1)	1 (6,7 %), 4–11 місяця
5.	Користуватися довідковими джерелами для додаткової інформації	Користуватися додатковою інформацією (1)	1 (6,7 %), 4–11 місяця
6.	Критичне оцінювання інформації	Критично оцінювати інформацію (1)	1 (6,7 %), 4–11 місяця
7.	Уміння бібліотечного й іншого пошуку інформації на дослідницькому рівні	Шукати інформацію дослідницького рівня (1)	1 (6,7 %), 4–11 місяця
8.	Інтерпретувати лабораторні результати	Інтерпретувати експериментальні результати (1)	1 (6,7 %), 4–11 місяця
9.	Читати і аналізувати документи	Читати і аналізувати документи (1)	1 (6,7 %), 4–11 місяця
10.	Самостійна робота	Самостійно працювати (1)	1 (6,7 %), 4–11 місяця
11.	Організувати усну або письмову презентацію	Здійснювати презентації (1)	1 (6,7 %), 4–11 місяця

Наведений на *рис. 4* перелік узагальнених (за 15 окремими) диференціальних складових для відповідної інтегральної компетентності виявився доволі великим, проте включає вагомі складові і не може бути скорочений.

Табл. 6 і рис. 5 містять дані про характер диференціації п'ятої із переліку з 8-ми вибраних загальних компетентностей.

Таблиця 6.

Складові міжособистісних умінь

№	Зазначені за проектом Тюнінг окремі складові міжособистісних умінь	Узагальнені складові міжособистісних умінь	Частка (за частотою згадування) і рейтингове місце диференціальної складової інтегральної компетентності
1.	Запитування; прийом; проводити співбесіди; слухання (2); спостереження	Проводити співбесіду (6)	6 (28,6 %), 1 місце
2.	Вербальна комунікація	Проводити вербальну комунікацію (1)	1 (4,8 %), 7–9 місця
3	Невербальна комунікація (2)	Проводити невербальну комунікацію (2)	2 (9,5 %), 4–6 місця
4.	Здатність вести розмову з різними групами співрозмовників; цивілізоване поводження з людьми різного походження	Цивілізовано поводитися з різними групами (2)	2 (9,5 %), 4–6 місця
5.	Головування на зборах; здатність керувати дискусійними групами; розвивати лідерські вміння	Керувати в групі (3)	3 (14,3 %), 2–3 місця
6.	Здатність працювати в групі; здатність працювати в дискусійних групах; участь у зборах	Працювати в групі (3)	3 (14,3 %), 2–3 місця
7.	Здатність ефективно представляти свої проекти	Презентувати проект (1)	1 (4,8 %), 7–9 місця
8.	Сприйняття і зворотній зв'язок; створювати інтерактивне викладацьке і навчальне середовище	Створювати інтерактивне середовище (2)	2 (9,5 %), 4–6 місця
9.	Обізнаність і впевненість у міжособистісних знаннях і вміннях	Бути обізнаним і впевненим у спілкуванні (1)	1 (4,8 %), 7–9 місця

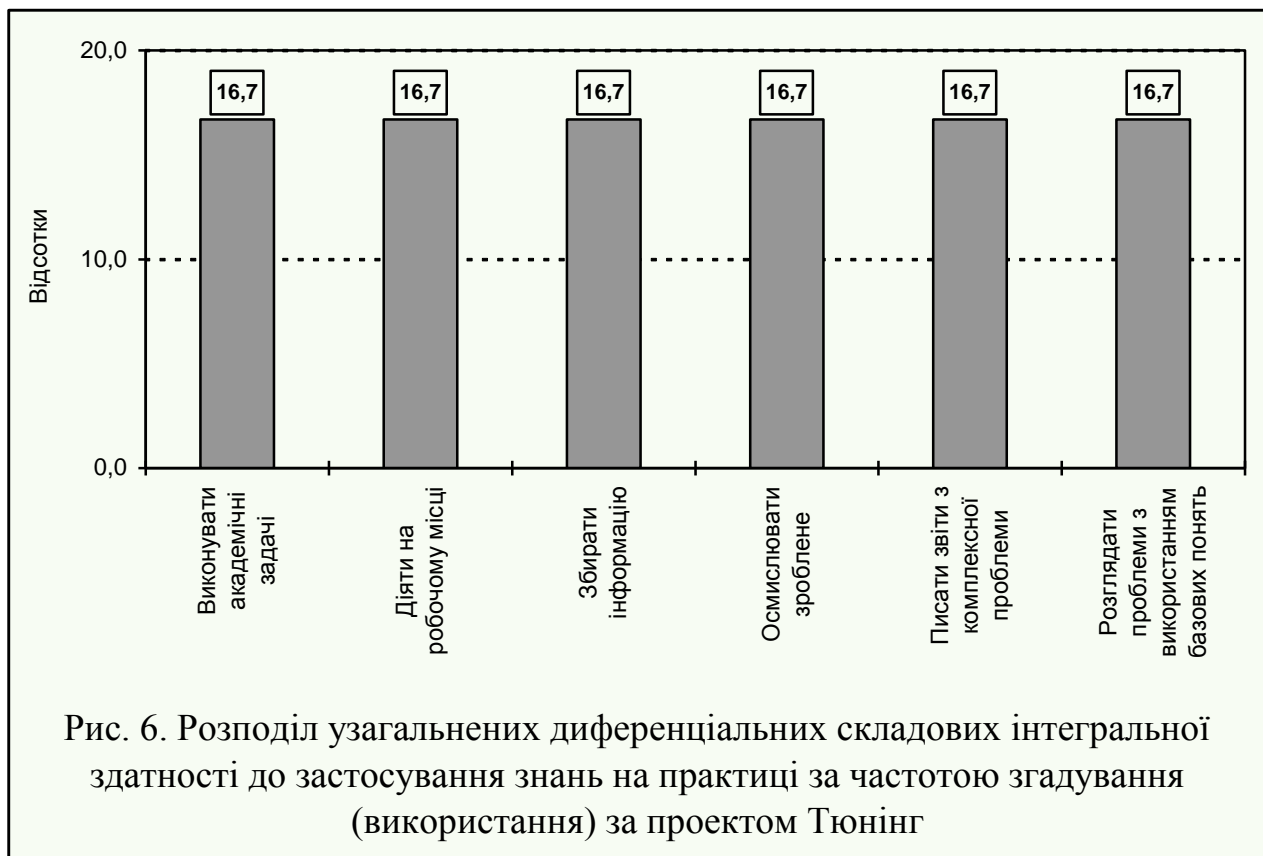

З рис. 5 видно, що обізнаність і впевненість у спілкуванні, презентація проектів та вербальна комунікація утворюють групу узагальнених (за 21 окремою) диференціальних складових, які мають найменше значення в міжособистісних уміннях (вага 4,8 % кожного компонента). Тобто без них у кінцевому переліку з 6 (67 %) диференціальних складових з вагою 85,7 % на практиці можна обійтися. До речі, це узгоджується з відомим фактом, що в контактній міжлюдській взаємодії більша частина інформації передається в позавербальний спосіб.

У разі ситуації, представленої *табл. 7* і *рис. 6*, усі 6 диференціальних складових відповідної інтегральної компетентності рівноважливі і їх слід зберегти. Однак, через мінімальний ступінь узагальнення (лише за 6 первинними окремими компонентами), мабуть, при більш валідному розгляді слід очікувати помітну вагову диференціацію підсумкових складових.

**Диференціальні складові інтегральної здатності до застосування знань
на практиці**

№	Зазначені за проектом Тюнінг окремі складові інтегральної здатності до застосування знань на практиці	Узагальнені диференціальні складові інтегральної здатності до застосування знань на практиці	Частка (за частотою згадування) і рейтингове місце диференціальної складової узагальненої компетентності
1.	Розглядати конкретні проблеми, використовуючи базові концепції, поняття	Розглядати проблеми з використанням базових понять	1 (16,7 %), <i>1–6 місяця</i>
2.	Виконувати конкретні академічні задачі	Виконувати академічні задачі	1 (16,7 %), <i>1–6 місяця</i>
3.	Діяти на робочому місці	Діяти на робочому місці	1 (16,7 %), <i>1–6 місяця</i>
4.	Збирати інформацію з різних джерел	Збирати інформацію	1 (16,7 %), <i>1–6 місяця</i>
5.	Писати звіти з комплексної проблеми	Писати звіти з комплексної проблеми	1 (16,7 %), <i>1–6 місяця</i>
6.	Осмислювати зроблену роботу	Осмислювати зроблене	1 (16,7 %), <i>1–6 місяця</i>

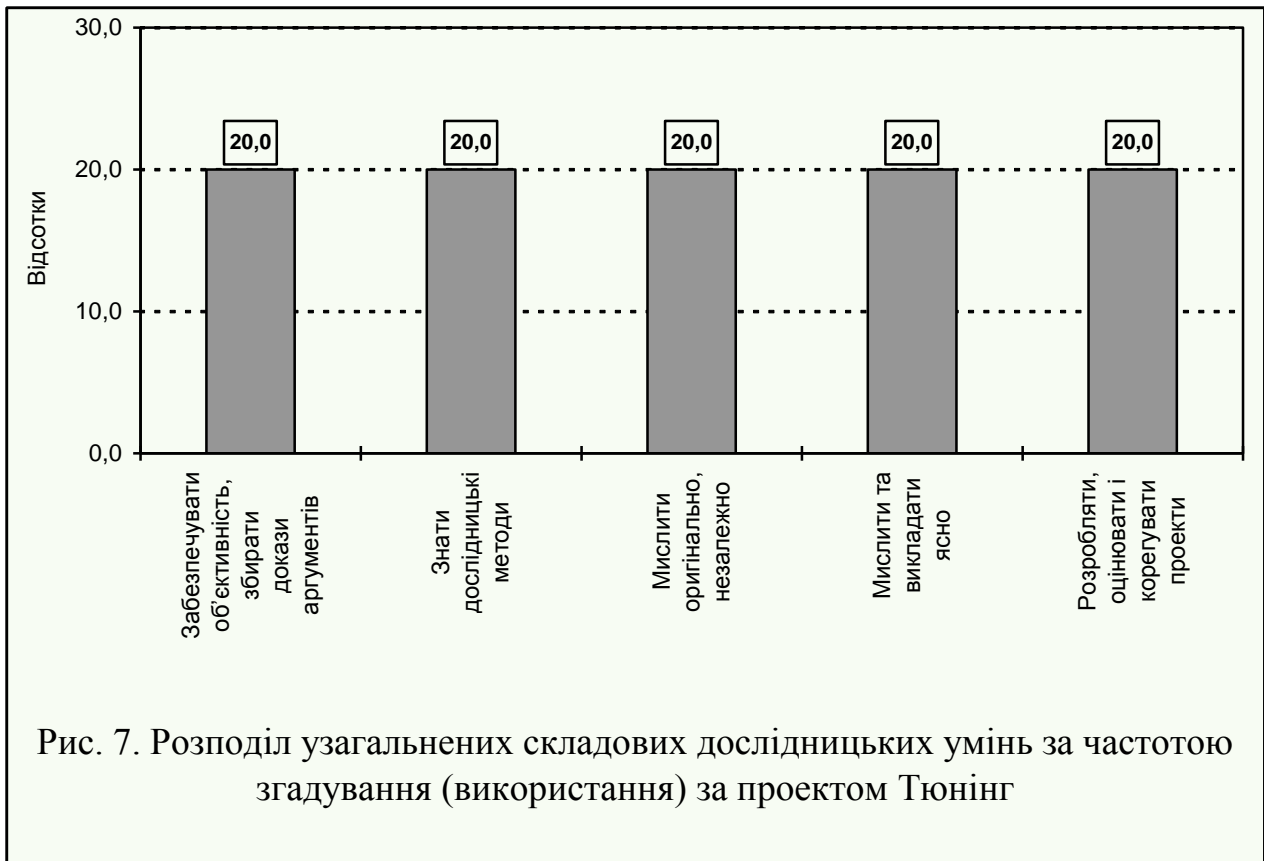

Диференціацію дослідницьких умінь (сьомої з 8-ми згаданих загальних компетентностей) представлено в *табл. 8* і на *рис. 7*.

Таблиця 8.

Складові дослідницьких умінь

№	Зазначені за проектом Тюнінг окремі складові дослідницьких умінь	Узагальнені складові дослідницьких умінь	Частка (за частотою згадування) і рейтингове місце диференціальної складової інтегральної компетентності
1.	Знання методів, що використовуються в окремих дослідницьких галузях; знання різних дослідницьких методів	Знати дослідницькі методи (2)	2 (20,0%), 1–5 місця
2.	Розроблення спеціальних проектів і оцінювання їх результатів; регулярний зворотній зв'язок	Розробляти, оцінювати і корегувати проекти (2)	2 (20,0 %), 1–5 місця
3.	Незалежність мислення; оригінальність;	Мислити оригінально, незалежно (2)	2 (20,0 %), 1–5 місця
4.	Здатність зібрати документальні докази на підтримку аргументів; турбота про послідовність та об'єктивність	Забезпечувати об'єктивність, збирати докази аргументів (2)	2 (20,0 %), 1–5 місця
5.	Ясність викладу; ясність мислення	Мислити та викладати ясно (2)	2 (20,0 %), 1–5 місця

Ситуація, що унаочнена на *рис. 7*, подібна до тієї, що показана на *рис. 6*, проте більш вірогідна, оскільки ґрунтується на узагальненні більшої кількості (10) первинних окремих компонентів.

Нарешті, *табл. 9* також мінімально диференціює підсумкові складові, скоріше за все, через невелику кількість первинних окремих складових (тільки 8), що узагальнено.

Таблиця 9.

Диференціальні складові інтегральної здатності працювати самостійно

№	Зазначені за проектом Тьюнінг окремі складові здатності працювати самостійно	Узагальнені диференціальні складові інтегральної здатності працювати самостійно	Частка (за частотою згадування) і рейтингове місце складової інтегральної компетентності
1	2	3	4
1.	Використовувати час; здатність організувати наявний час	Організувати час (2)	2 (25,0 %), 1–2 місце
2.	Дотримуватися граничних термінів виконання домовленостей; своєчасне виконання завдань	Своєчасно виконувати завдання (2)	2 (25,0 %), 1–2 місця

Закінчення табл. 9.

1	2	3	4
3.	Вибирати пріоритети	Вибирати пріоритети (1)	1 (12,5 %), 3–6 місяця
4.	Використання відмінних від лекції методів (наприклад, роботу в бібліотеці, польову роботу)	Використовувати відмінні від лекції навчальні методи (1)	1 (12,5 %), 3–6 місяця
5.	Ефективно організовувати виконання складних завдань	Ефективно організовувати виконання складних завдань (1)	1 (12,5 %), 3–6 місяця
6.	Стратегія вільного плавання і впливання	Застосовувати стратегію вільного плавання і впливання (1)	1 (12,5 %), 3–6 місяця

Рис. 8. демонструє відносну вагу кожного диференціального компонента відповідної загальної компетентності.

Таким чином, на прикладі даних проекту Тьюнінг, які стосуються 8-ми вищезгаданих загальних компетентностей, можна обґрунтувати підхід до з'ясування складу та структури основних компетентностей з метою їх ефективною практичною реалізацією в освіті. Крім того, деталізований компонентний і структурний аналіз підтверджує канонічність (сутнісну

неповторюваність) визначених загальних компетентностей, тобто їх принципову незамінність, базову потрібність.

Література

1. *Луговий В. І.* Високі педагогічні технології та їх детермінація змістом освіти [Текст] // Міжнародний науковий вісник: зб. наук. доп. за матер. XXI Міжн. наук.-практ. конф. „Перспективні шляхи й напрями вдосконалення освітньої системи у світлі Болонського процесу”, 16–19 листопада 2010 р. / Редкол.: Ф.Г. Ващук (голова), Х.М.Олексик, І.В. Артьомов та ін.; упоряд. К.М. Мовчан. – Ужгород: ЗакДУ, 2011. – Вип. 2 (21). – Ч.1. – 336 с. – С. 19–23.
2. *Луговий В. І.* Застосування системного підходу до визначення компетентностей як основи кваліфікацій [Текст] / В. І. Луговий, О. М. Слюсаренко // Вища освіта України: теоретичний та науково-практичний часопис / [за ред. В. І. Лугового, М. Ф. Степка]. – К.; Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2010. – № 1. – додаток 1. – Тематичний випуск: „Наука і вища освіта: технології взаємодії”. – 284 с. – С. 151–159.
3. *Луговий В. І.* Інформаційна залежність особистісної орієнтації педагогічних технологій [Текст] / В.І.Луговий // Особистісно орієнтовані технології навчання і виховання у вищих навчальних закладах: колективна монографія / автори: В. Андрущенко, Н. Дівінська, Б. Корольов та ін.; за заг ред. В. Андрущенка, В. Лугового. – К.: Пед. думка, 2008. – 256 с. – С. 70–91.
4. *Луговий В. І.* Інформаційно-компетентнісний підхід до розвитку особистості в освіті (теоретико-методологічний аспект) [Текст] / В. І. Луговий // Психолого-педагогічні засади розвитку особистості в освітньому просторі. Матеріали методологічного семінару АПН України 19 березня 2008 р. – К., 2008. – 728 с. – С. 64–72.
5. *Луговий В. І.* Інформація як чинник організації людини: теоретико-методологічний аспект [Текст] / В. І. Луговий // Педагогіка і психологія: Вісник НАПН України. – № 2 (71), 2011. – С. 14–21.
6. *Луговий В. І.* Компетентності та компетенції: поняттєво-термінологічний дискурс [Текст] / В. І. Луговий // Вища освіта України : теорет. та наук.-метод. часоп. № 3. (Дод.1) / Ін-т вищої освіти АПН України ; [голов. ред. Віктор Андрущенко ; редкол.: Віль Бакіров, Іван Вакарчук ... Володимир Луговий та ін.]. – [К.], 2009. – [Тем. вип.] : Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології. – С. 8–14.
7. *Луговий В. І.* Освіта, навчання, інформація, компетентність: канонізація понять (теоретико-методологічний дискурс) [Текст] / В. І. Луговий // Модернізація вищої освіти в

Україні і світі: десять років наукового пошуку: колект. моногр.: десятиї річниці Ін-ту вищої освіти АПН України присвячується / за заг. ред. В. П. Андрущенка, В. І. Лугового, М. Ф. Степка. – Х., 2009. – С. 178–210.

8. *Луговий В. І.* Проблема високих педагогічних технологій та особистісної орієнтації їх в освіті (теоретико-методологічний аспект) [Текст] / В. І. Луговий // Вища освіта України. – № 2 (додаток 1). Тематичний випуск „Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології”. – Т. 1. – Рівне: РДГУ, 2007. – 197 с. – С. 6–10.

9. Національний освітній глосарій: вища освіта [Текст] / авт.-уклад.: І.І. Бабин, Я.Я. Болюбаш, А.А. Гармаш й ін.; за ред. Д.В. Табачника і В.Г. Кременя. – К.: ТОВ „Видавничий дім „Плеяди”, 2011. – 100 с.

10. *Слюсаренко О.* Структура та компонентний склад, показники і критерії оцінювання професійної компетентності державного службовця як основи його кар’єрного розвитку [Текст] / О. Слюсаренко // Вісн. НАДУ. – 2006. – № 2. – С. 123–132.

11. Turning Education Structures in Europe [Electronic resource]. – URL: <http://tuning.unideusto.org>.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Луговий Володимир Іларіонович (V.I. Lugovyy) – доктор педагогічних наук, професор, віце-президент Національної академії педагогічних наук України, директор Інституту вищої освіти НАПН України;

Слюсаренко Олена Миколаївна (O.M. Slyusarenko) – кандидат наук з державного управління, старший науковий співробітник, вчений секретар Інституту вищої освіти НАПН України;

Таланова Жаннета Василівна (Zh.V. Talanova) – доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник Інституту вищої освіти НАПН України, менеджер з аналітичної роботи Національного Темпус-офісу в Україні.

IDENTIFICATION OF COMPOSITION AND STRUCTURE OF COMPETENCIES – KEY CONDITION FOR INCREASING EFFICIENCY OF TEACHING AND LEARNING OUTCOMES EVALUATION WITHIN HIGHER SCHOOL

Volodymyr Lugovyy, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Member of National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Vice-President of NAPS of Ukraine, Director of the Higher Education Institute, NAPS of Ukraine.

Olena Slyusarenko, Candidate of Sciences in Public Administration, Senior Researcher, Academic Secretary of the Higher Education Institute, NAPS of Ukraine.

Zhanna Talanova, Doctor of Pedagogical Sciences, Senior Researcher of the Higher Education Institute, NAPS of Ukraine, Analytical Manager of National Tempus Office of Ukraine.